

Министерство за финансии
Сектор за јавна внатрешна финансиска контрола
Одделение за хармонизација на внатрешната ревизија

НАСОКИ

**ЗА РАБОТА НА ЕДИНИЦИТЕ ЗА ВНАТРЕШНА РЕВИЗИЈА ОД ЈАВНИОТ СЕКТОР
ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ВО УСЛОВИ НА ВОНРЕДНА СОСТОЈБА
ПРЕДИЗВИКАНА ОД COVID -19**

Скопје, 22 април 2020 година

Почитувани внатрешни ревизори,

Сите сме затекнати од здравствената криза предизвикана од вирусот COVID 19 и притоа како за нашиот приватен живот, така и за нашиот професионален ангажман ги следиме насоките и мерките дадени од страна на Владата на Република Северна Македонија, се со цел на побрз и полесен начин да ја надминеме оваа состојба.

Во услови на ваква состојба во нашата држава, па и во светот, целосно се смени и начинот на спроведување на нашите редовни работни обврски. Притоа, како Централна единица за хармонизација во овие моменти сакаме да ви укажеме дека сме со вас и во насока да ви помогнеме ви ги даваме овие препораки како би можеле вие да делувате во ваква состојба.

Сакаме да напоменеме дека овие препораки се во насока на обезбедување континуитет во вршењето на ревизорската професија и во вонредни услови и полесно спроведување на вашите редовни обврски, согласно Законот за јавна внатрешна финансиска контрола.

Притоа укажуваме дека треба да го задржите квалитетот на ревизиите во согласност со професионалните стандарди.

Се надеваме дека овие наши насоки/препораки ќе ви бидат од корист, а во зависност од околностите и потребите, ќе ги ажурираме соодветно.

Ве охрабруваме да не контактирате за да ги олесниме вашите секојдневни работни проблеми.

Воедно стоиме отворени за вашите предлози за подобрување на процесот на одвивање на внатрешните ревизии во услови на кризна состојба.

Останете во добро здравје.

Во овој документ нашите насоки и препораки се фокусирани на следните области:

I. ЕВР односно внатрешните ревизори во овој период да се посветат на подготовка на Годишниот извештај за активностите на внатрешната ревизија во 2019 година

II. Раководителите на ЕВР / внатрешните ревизори, согласно новонастанатата состојба, да направат нова проценка на ризиците и да извршат ревидирање на годишниот план за работа, при што ревизиите за кои во моментот не постои реална можност за нивно спроведување ќе се одложат.

III. Раководителите на ЕВР односно внатрешните ревизори во овој период да дадат приоритет на својата советодавна улога кон раководството, при што ќе се стави акцент на советодавната улога на ревизорската професија и обезбеди додадена вредност со прашањето „Како може да помогнеме“?

Во која насока да се движи вашата советодавна активност:

1. Разбирање и проценка на целиот спектар на непосредни ризици кои би влијаеле на работењето на институцијата во оваа состојба (процесот на управување со ризиците е одговорност на раководството, но советот на ревизорите од аспект на неговиот објективен пристап и познавањето на институцијата несомнено може да бидат од корист во оваа активност);

2. Проценка/оценување на постојните или предлагање донесување планови (таму каде што нема) на организацијата за управување со кризи и обезбедување на континуитет на работењето;

3. Да се советува раководството да размислува „надвор“ од вообичаените ризици (ова значи да се размислува и на ризиците од сајбер напади/комјутерски криминал и репутацискиот ризик);

4. Советувајте ја вашата организација/раководството да размислува долгорочно, односно да размислува на импликациите/последниците од ваквата состојба и можните мерки кои таквите последици би ги свело на најниско ниво.

Влијанието на COVID -19 врз работењето на институцијата и целокупната економија генерално, може да трае со месеци, па дури и со години. Организациите/раководството треба да разгледуваат и размислуваат како оваа ситуација, доколку би траела подолго, како истата би влијаела на работните процеси на долг рок.

5. При спроведувањето на ревизиите и во ревизорските извештаи да се земат во предвид новите ризици предизвикани од кирзата со COVID-19 и притоа да се даваат препораки за намалување на последиците од истите, во насока на додавање на вредност и подобрување на работењето на субјектот.

6. Во континуитет следете ја состојбата и ажурирајте ги своите ставови и активности согласно новонастанатите услови.

IV. Да се спроведуваат ревизии од дистанца/ со помош на современите технолошки решенија. Оваа активност може да ја спроведувате доколку процените дека се исполнети сите услови за спроведување на истата.

За спроведување на внатрешните ревизии во нашата пракса постојат јасни одредби во Законот за јавна внатрешна финансиска контрола и подзаконските акти кои произлегуваат од него (на кој начин да се спроведуваат сите активности во поединечните ревизии), но несомнено постојат активности кои можат да се спроведуваат од дистанца, односно да се прилагоди нивното спроведување од дистанца, а сепак да се запазат сите неопходни чекори и постапки во ревизијата.

На пример:

- Овластување - Овластувањето може да биде подготвено и потпишано и во овие услови/тоа е едноставен процес/ и во овие услови се потпишуваат дописи;
- прелиминарно истражување - голем дел од податоците може да се обезбедат електронски (на е-маил, мемориски стик, цд и сл.), при што ќе се внимава да се обезбеди нивна сигурност;
- почетен состанок – може да се одржи преку видеоконференција преку актуелните платформи zoom, skype, подршката од google и др.
- подготовка на план и програма за ревизија - може да бидат направени од дистанца/ преку видео конференција да се дискутираат и одобрат;
- теренската работа (тестирање/ подготовка на записници за тестови/записници за наоди и останати пропратни документи) - За помалку сложени ревизии овие активности може да се спроведат во голем дел преку работење од дистанца (преку добивање на електронски досиеја, состаноци преку видео конференции, принтање на материјали и доставување на претходно договорен начин);
- подготовка на извештаите - во голем дел може да се подготват од дистанца, доколку сите претходни активности се спровеле без поголеми пречки;
- доставувањето на извештаите си продолжува да биде во хартиена верзија, и електронска достава на скенираниот документ. Сите служби на институциите работат и понатаму (иако редуцирано), притоа треба да се почитуваат препораките за лична безбедност при остварување контакти со други лица.
- завршен состанок – може да се одржи преку видео конференција;
- сите документи може првично да се одобрат од страна на раководителот на ЕВР или лидерот на тимот по електронски пат, а на крај преку редуцирани контакти/средби истите и да се потпишат формално.
- За успешно спроведување на ревизии од дистанца потребно е да се имаат предвид следните работи:
 - на задоволително ниво да постојат техничко технолошки услови особено добра интернет конекција, безбедна, средно ниво на опрема (лаптоп со камера, слушалки, микорофон или смартфон со просечни перформанси, за одржување на видео конференции);
 - при електронско споделување на податоците да се внимава на нивната безбедност (да се користат алатки за криптирани фолдери и при истото во посебни пораки да се пушта фолдерот на пример на е-маил, а пасвордот на фолдерот преку смс порака или слично, да се сочувуваат прилозите/доказите, а да се бришат од електронските пораки, итн.);
 - од страна на водачот на ревизијата да се направи распоред на активностите;
 - да се направи јасна поделба на улогите и задачите помеѓу членовите на ревизорскиот тим, доколку има ревизорски тим;
 - да се направат интерни насоки за комуникација (споделување на информации и слично) во зависност од условите во секоја ЕВР и институција;
 - да се назначи лице од ревизорскиот тим за контакт кое ќе ги прима и споделува информациите;
 - водачот на ревизијата на дневна основа да ја одржува комуникацијата со членовите на тимот и на дневна основа да е во тек со напредокот на ревизијата и динамиката на спроведувањето на активностите.

Напомена: За да не се јават поголеми проблеми при спроведување на ревизиите од дистанца предлагаме за почеток да се изберат поедноставни ревизии или ревизии кои во претходните години се спроведувани и веќе поголем дел од потребните информации за спроведувањето на процесот, односно функционирањето на системот се познати.

Правен основ за спроведување на оваа активност:

- **Член 37** од Законот за јавна внатрешна финансиска контрола, покрај другото го регулира и вашето право за пристап до податоците што се чуваат електронски.
- Стандарди за професионално извршување на внатрешната ревизија:
 - **Стандард 1220.A2** - При примената на должното професионално внимание внатрешните ревизори мора да ја земат предвид можноста од употреба на ревизија базирана на технологија и другите техники за анализа на податоци
 - **Стандард 2330.A2** - Раководителот на единицата за внатрешна ревизија мора да постави услови за зачувување на документацијата од ангажманот, без разлика во кој медиум кој запис е зачуван. Овие услови за зачувување на документацијата мора да бидат во согласност со насоките на организацијата и сите позитивни законски или други барања.

V. Следете online обуки (во овој период има обуки кои се одвиваат електронски на пр. Вебинарите на CEF)

Лица за контакт:

- Трајко Спасовски, раководител на Сектор за јавна внатрешна финансиска контрола
Е-маил: trajko.spasovski@finance.gov.mk , тел: 075/358727;
- Мите Митевски, раководител на Одделение за хармонизација на внатрешната ревизија
Е-маил: mite.mitevski@finance.gov.mk, тел: 075/815263;
- Андриана Степаноска, советник во Одделение за хармонизација на внатрешната ревизија
Е-маил: andriana.stepanoska@finance.gov.mk;
- Енвер Зибири, советник во Одделение за хармонизација на внатрешната ревизија
Е-маил: enver.ziberi@finance.gov.mk;
- Аритија Тутаркова, советник во Одделение за хармонизација на внатрешната ревизија
Е-маил: aritia.tutarkova@finance.gov.mk (во периодот е на породилно отсуство);
- Јетмир Зибири, помлад соработник во Одделение за хармонизација на внатрешната ревизија
Е-маил: jetmir.ziberi@finance.gov.mk